

Sezai Karakoç'un, "Gül Muştusu-XUV." Şiiri Üzerine...

Türk şiirinde "İkinci Yeni" olarak bilinen harekette, şiire gelenekten kaynaklanan anlayışların dışında dağınmık, değişik, yeni ve kapalı bir kısım yaklaşımların kazandırıldığı; ses, kelime ve biçim oyunları ile şiirin mânâdan uzaklaştırıldığı; şiiri besleyen kültür ve san'at damarlarının koparılma istendiği bilinmektedir. Bu hareketin müntesipleri arasında kabul edilen ancak duygu, düşünce ve inanç yapısıyla olduğu gibi, hayata bakışı ve dünya görüşüyle de bu hareketin içerisindeki şâirlerden kesin çizgilerle ayrılan Sezai Karakoç, ortaya koyduğu değişiklikler ve farklı yaklaşımlarla şiire, taze ve uzun bir soluk getirmiş, söyleyişe modern ve derinlikli bir güzellik kazandırmıştır. Onun şiirinde; mecazlar ve telmihler kullanılarak, serbest çağrışımlarla okuyucuyu yaşanmış büyük bir kültür ve medeniyetin ihtişamına çeken ve o ihtişamın güzelliğini duyuran, derin bir iştihâk vardır. Şairin "Gül Muştusu" adlı eseri için Tarık Özcan: "Derinlik dağınmıklıksa Sezai Karakoç dağınmıktır... Sezai Karakoç'un okunan her şiiri, donanımlı okuyucuyu bir büyük medeniyetin karşısında hayran bırakır." ¹ diyerek Karakoç'un sahip olduğu inanç, kültür ve san'at birikimine, bu birikimin şiirlerine yansımalarının bir neticesi olarak İkinci Yeninin diğer şâirlerinden farklı olan yanına işaret eder. Karakoç'un, "İkinci Yeni" şâirleriyle aynı zamanı idrâk etmesi; onlarla aynı zamanda eser vermesi; şiirlerinde kapalı ve gerçeküstücü üslûbu tercih etmiş olması, onun, bu akımın mensupları arasında sayılmasına sebep olmuştur.²

Sezai Karakoç'un şiirlerinin dış yapısına baktığımızda, serbest vezni büyük bir ustalıkla kullandığını görüyoruz. Serbest vezinle şiirin bedîf dilini, özellikle de derûnî ahengini yakalamak kolay değildir. Batı şiirinde geniş uygulama alanı bulan ancak, bizim Dede Korkut hikâyelerimizde de en güzel örneklerini gördüğümüz bu vezinde, şiir söylemenin en önemli hususiyeti, o şiirin muhtevasıyla yoğrulan estetik dili kullanma ve şiire has olan musikîyi yakalayabilme başarısıdır. Saf şiire has olan bir dil ile bedîf tefekkür unsurları dediğimiz fikir, his, hayal ve hakikat güzelliği bir anlam derinliği içinde verilmiş, o derûnî ahenkle duyurulmuşsa o şiir; ister Arif Nihat Asya'nın "Nâ't" ve "Bayrak" şiirleri gibi serbest tarzda okunsun, ister Fuzûlî'nin "Su Kasidesi" gibi aruzla yazılsın, isterse "Yûnus'un şiiri gibi hece vezniyle terennüm edilsin, bir Selimiye kadar muhteşem, bir Süleymaniye kadar tek, güzel ve orijinaldir. Aksi taktirde serbest şiirin, şiire has kriterlerden uzaklaşarak nesir olma tehlikesine maruz kalması, ses ve kelime oyunlarının içinde boğulup kaybolması kaçınılmazdır. Bu konuda Prof. Dr. M. Orhan Okay: *Bir beytin sınırları arasına sıkışmak yerine birkaç mısra uzayabilen, mısra ortasında da sona erebilen cümle yapısı, şüphesiz şiire bağımsızlık kazandırmıştır. Ancak bu tarzın aşırı kullanma şekilleri, şiir ile nesir arasındaki tehlikeli sınırı da ortadan kaldırmaya kadar götürmüştür.*"³ diyerek şiirin nesir haline dönüşmesiyle şiir olma özelliğini de kaybedeceğine işaret eder.

Şairin, "taha'nın kitabı/gül muştusu" adlı kitabında bir bütün olarak da ele alınabilen, konunun işlenişi ve sunuşu biçimiyle bize mesneviyi hatırlatan metnin içinde, en son şiir olan XIV. şiiri⁴, taşıdığı muhtevasından olsa gerek, muhtelif san'at kaynaklarında "Dua" başlığıyla yayımlanmıştır. Şair tahlili üzerinde durduğumuz bu şiirde, her ne kadar serbest vezni kullanmış ise de şiirdeki mısraların bir kısmı, millî veznimiz olan hecenin en çok sevilen 6+5=11'li ölçüsü ile 4+4=8 ölçüsünün ya aynısını, ya da durak kuralının birinci veya ikinci kısmının ritmini gösterir. "Yetiş mağaranın / ışmasıyla" 6+5=11; "Yetiş yeşillendir / çöllerimizi" 6+5=11; "Su toprak olsun"

¹) Dr. Rifat ARAZ, *Şiir İncelemesi*, Alp Yayınevi, Ankara 2005, s. 90; Tarık ÖZCAN, "Bir Daha İkinci Yeni mi? Tövbe!", *Bizim Külliye*, Elazığ 2002, S.13, s.15,16.

²) Prof. Dr. İnci ENGİNÜN, *Cumhuriyet Dönemi Türk Şiiri, Türk Dili*, Türk Şiiri Özel Sayısı IV, S. ,481-482 / Ocak - Şubat 1992, s.611.

³) Prof. Dr. M. Orhan OKAY, *Yirminci Yüzyılın Başından Cumhuriyete Yeni Türk Şiiri, Türk Dili*, Aylık Dil Dergisi, Türk Şiiri Özel Sayısı IV (Çağdaş Türk Şiiri), S.481-482/ OCAK-ŞUBAT 1992, s.300.

⁴) Sezai KARAKOÇ, *taha'nın kitabı/ gül muştusu*, Şiirler II., Diriliş Yayınları, Sirkeci İSTANBUL, Ekim 1998, 6. Baskı, s.110-112.

...+5 ; “Ay toprak olsun” ...+5; Gün toprak olsun”...+5; “Yetiştir toprak saçan ellerini”11; Yetiş toprağın yeni doğuşuna”11; ”Tanrı gücünü görmeyen gözlere” 11; “Yetiş mağaranın / ışımına” 6+5=11; “Diriliş bayraklarını taşıyan”11; “Yeni insan / doğsun için” 4+4=8; “Ekin ekilmeye mahsus” 8; “Yetiş Allah’ın izniyle” 8; “Ve komşun Tanrı evinden” 8; “Yetiş peygamber imdadı” 8; “Toprak olsun” ..+4 gibi... Şiirin şekil yapısına tesir eden bu özellik, şiirde şiire has olan bir mûsikînin doğmasına, o ahenkli sesin duyulmasına sebebiyet vermiştir.

Şiirin birinci bölümünde “ol-sun,” fiilinin (7) defa tekrarlanması; “duy-sun, tut-sun, doğ-sun” dilek kipleriyle Allah’a yapılan duanın; ikinci bölümde ise “yet-iş” nidasının (17); “yet-iş-tir” kelimesinin (4) defa kullanılmasıyla da Hz. Peygamberden beklenen şefaatin gerekliliğine ve önemine dikkat çekilmiştir. Bu kelimelerin fiil kökleri ile aldıkları eklerdeki benzer seslerle yapılan kafiye ve redifler aracılığıyla şiirde, tatlı bir âhenk yakalanmıştır. Şiirin dil yapısında duyulan bu ahenk, sadece söz konusu kelimeler aracılığıyla değil, birinci bölümde : “toprak olsun” kelimelerinin (7) defa kullanılması, ayrıca “toprak gibi duysun” ve “toprak tutsun” ifadeleriyle; İkinci bölümde: “armağancım” kelimesinin (3) defa kullanılmış olması ve “Yetiş toprağın yeni mayalan-masıyla/ ...ışı-masıyla”, “Yetiş toprağın yeni doğuşuna”, “Yetiştir toprak saçan ellerini”, “Saçtığın topraklardan yetiştir”, “Yetiş kabaran yeni toprağa”, “Yetiş bize”, Yetiştir bize/ ...ülke-nize”, “lamba-mızı /..karanlığ-ımız /...çöller-imizi / ....insan-ımız / ...günahlar-ımız”, “...bize kıyâmet bildir-icisi / ...Kıyâmetteki ...muştı-cusu”, “Kur’ân tohumunu.../ Gül tohumlarını.../ Gül bahçesi” ,”Ateş-ten su-dan ge-çer gibi geç-en / ...gör-en ...ağ-an” gibi mısra, kelime gurubu, kelime ve ekler ile asonans ve aliterasyon seslerinde görülen tekrarlar vasıtasıyla duyurulan musikiyle birlikte, şiirin diğer kelimelerindeki ses tekrarlarıyla da şiirde, kalbi ve kulağı dolduran derûnî bir ahenk sağlanmıştır.

Şiirin kelime kadrosuna baktığımızda; "toprak, su, ay, gün, kabir, yazı, kitap, ekin, tohum, mağara, insan, göz ,el, gök, yolcu, gül, bahçe, yaprak, türbe, ayak, toz, lamba, çöl, bayrak, gömlek, ateş, dağ, kent, şafak, yağmur... gibi dış âlemle alâkalı ve her birisi ayrı bir varlığın adı olan objektif unsurlara; "dua, oruç, namaz, doğuş, diriliş, güç, kıyâmet, sevinç, kurân, sevgi, acımak, diri, aydınlık, karanlık, gönül, söz, melek, günâh... " gibi iç âleme ait subjektif unsurlardan daha fazla yer verilmiş olması; bunun yanında; "ol-sun, duy-sun, kaç-sın, tut-sun, ek-sin, doy-sun, at-sın, doğ-sun, yet-iş-sin, mayalan-mak, ışı-mak, böl-mek, diril-iş, saç-mak, gör-mek, kur-u-mak, mustula-mak, kabar-mak, yak-mak, aydınlat, yeşillen-dir-mek, in-mek, giy-mek, geç, dök," gibi dua edilirken ve şefaata beklenirken kullanılan durum, hareket ve oluşları ortaya koyan fiil köklerine çokça yer verilmesi Karakoç’un statik bir iç donanımından daha çok dinamik bir gönül yapısına sahip olduğunu ortaya koyar. Bu dinamik mizaçla şair, Allah’a (cc) duasını yaparken, Hz. Peygamberden (sav) de şefaata beklemektedir.

Sezai Karakoç, söylediği şiirlerin bir kısmında çözülmesi zor, anlaşılması imkânsız gibi görünen mecazlar, mazmunlar ve telmihler aracılığıyla bir yandan şiirini derinleştirirken diğer yandan, şiirin asıl muhtevasından uzaklaşmak suretiyle, söyleyişini farklı hayal, duygu ve düşüncelerin mecrasına çeker. Onun şiirinde yer yer rastlanan ve o şiirin ana fikrine bağlanmakta güçlük çekilen, inanca dayalı, tefekkür ağırlıklı duygu ve düşünce çağrışımları, şiirin muhtevasında “kapalılığa”, “dağınıklığa”, “anlamsızlığa” bazen de “ farklı anlamların doğmasına” sebebiyet verir. Meselâ “XIV.” başlıklı ve dua muhtevalı şiirin bütünlüğü içinde, bu muhtevaya dayalı olarak Allah’a yönelmek, Allah’tan dilemek, Allah’a yakarmak, Allah’tan beklemek gibi bir gönül halinin tezahürleri beklenirken, bu beklentimizi şiirin en uzun bölümünü ihtiva eden ikinci bölümde bulamıyoruz. Şiirin birinci bölümünde:

*Tanrım duam şu ki her şey yeniden toprak olsun
Su toprak olsun
İnsan toprak gibi duysun yeri
Ay toprak olsun
Topraktan kaçanı toprak tutsun
Gün toprak olsun*

Kabirler saltanatı toprak olsun
Yazı
Kitap
Ve söz toprak olsun
Ekin ekilmeye mahsus
Yeni tohum atılmaya ait
Yeni insan doğsun için
Toprak olsun”

tarzındaki ifadeler, bir bütün olarak Allah’a (cc) yakarıştır; “yeniden doğuş”, “yeniden diriliş” amacıyla “geriye dönüş” yahut “toprak oluş” adına yaratıcıya yapılan duadır. Bu duada, geleceği mutlu, kişiyi huzurlu kılacak yepyeni bir hayat tasavvuru vardır. Şair, “yeniden doğmak” ve selamete ermek için toprak olmanın; “yeniden dirilmek” ve ebedî saadeti tatmak için de bu yolda ölmenin gerekliliğine ve güzelliğine inanmıştır. Kişiye şah damarından daha yakın olan Allah (cc); Bakara Sûresi 2/186. âyetinde: “*Kullarım Beni senden soracak olurlarsa, bilsinler ki Ben pek yakınımdır. Bana dua edenin duasına icabet ederim. Öyleyse onlar da dâvetime icabet ve Bana hakkıyla inanıp tasdik etsinler ki doğru yolda yürüyerek selâmete ersinler.*”⁵ buyurarak duanın ve ilahî davete icabet etmenin gerekliliğini, duanın anında kabul ve karşılık göreceğini beyan etmektedir. “*Allah iman edip iyi işler yapanların tevbesini kabul eder. Lütfundan onlara fazlasını verir. Kâfirlere gelince, onlara da çetin bir azap vardır. Şûra/ 26.*” Ayetiyle de günâhlardan kurtuluş yolunda tövbenin önemine işaret edilir.

Karakoç; dinî ve manevî değerlere ehemmiyet vermeyen, ahlâkî prensipleri görmekten, duymaktan ve yaşamaktan imtina eden insan ile, bu insanın hayatında kendisiyle birlikte olan “su” gibi yer; “Ay”, “Güneş” gibi kozmik unsurlarla, mevcut eşyanın hattâ kabirler saltanatının toprak olmasını istiyor. Hayatı anlaşılmasız, ömrü yaşanılmaz kılan ve bu duruma sebebiyet veren yazı, kitap, fikir düşünce, ürün kısacası, eskiye ait yaşayan ve var olan her şeyin toprak olmasını arzu eden şair, karamsar bir ruh hali içinde o eşsiz, o bir ve benzersiz yaratıcının merhametine sığınır; yüreğini insan için, insanlık adına O’na açar... “*Tanrım duam şu ki her şey yeniden toprak olsun*”, mısraıyla başlayan dua: “*Ekin ekilmeye mahsus / Yeni tohum atılmaya ait /Yeni insan doğsun için/ Toprak olsun*” dileğiyle devam eder. Karakoç, sanayî medeniyetinde temeli maddeye dayanan eskimiş eskiye, yaşanılmaz yaşanılana ve kabul edilmez idrâk edilene ait ne varsa, hepsinin “yeniden doğuş” adına toprak olmasını ister. Şairi bu kıyâmet karamsarlığına, dünyanın altını üstüne getiren bu olumsuz düşüncelere sevk eden amiller, medenî addedilen insanın medeniyetten uzaklaşmış, hattâ hayvandan daha aşağı derekelere düşmüş/düşürülmüş hâlidir.

İdrâk ettiğimiz tarih içinde sanayî medeniyetine sahip olan Rusya’nın Polonya’da, Macaristan’da, Azerbaycan’da, Çeçenistan’da, Afganistan’da giriştiği insanlık dışı hareketler; Sırpların Ön Avrupa’daki akıl almaz katliamları; İsrail’in Filistin topraklarında akıttığı mâsum insan kanı ve yürüttüğü Ortadoğu politikası; dünya coğrafyasında İngiliz ve Fransız sömürgelerinde çiğnenen insan hakları; Fransızların Kamboçya’da üç milyon insanın katline sebebiyet vermesi; Çin’in yayılcı politikası ve ezdiği halklar; Yunanistan ile Ermenistan’ın yalan söyleyen tarihlerinden yayılan çirkinlikler ve şımarık tavırlar; Amerikanın demokrasi adına yaptığı Irak katliamı, Ortadoğu ideali ve bu ideal uğruna sergilediği insanlık dramı gibi olaylar, hadiseler ve en acısı da bu gelişmeler karşısında ilgisiz ve dağınık duran İslâm âleminin sessiz ve çaresiz kalışı!... Evet bu bölünmüşlük, bu dağınıklık ve çaresizlik karşısında kıvranan şair, kurtuluşu “yeniden doğuş” umudunda görüyor. “*Tanrım duam şu ki her şey yeniden toprak olsun*” mısraı ile çizilen bir kıyâmet tablosundaki karamsarlık hâli: “*Ekin ekilmeye mahsus / Yeni tohum atılmaya ait / Yeni insan doğsun için*” mısralarıyla “yeniden doğuş” heyecanına, yepyeni bir “diriliş umudu”na dönüşüyor. Burada yaratılışın esasını teşkil eden ve anasır-ı erbaa dediğimiz “su, ateş, hava, toprak” gibi dört temel unsurdan en önemlisi olan toprağın, yaratılış unsuru olma yönündeki fonksiyonuna

⁵) Prof. Dr. Suat YILDIRIM, **Kur’ân-ı Hakîm’in Açıklamalı Meali**, Işık Yayınları, Üsküdar İst. , Nisan 2004, s.40.

telmih sanatı yapan şair; “*Yeni insan doğsun için*” demek suretiyle de geleceğe yön verecek, medeniyetin inkişafına zemin hazırlayacak, yeni bir hayat nizâmını ikâme edecek ve bütün insanlığın kurtuluşuna vesile olacak “yeni insan” tipinin beklentisi içindedir. Mehmet Akif de aynı ideallerle donattığı manevî oğlu Âsım’ı, Almanya’ya göndermişti.⁶

*Yarının ilmi nedir, halbuki? Gayet müdhiş;
Maddenin kudret-i zerrîyesi “uğraştığı iş”⁷*

diyen Akif; Avrupa ülkelerinin sahip oldukları mevcut ilimle yetinmediklerini, yarının ilmiyle uğraştıklarını Âsım’a bildirir. Akif, bu milletin ve insanlığın kurtuluşunu “Âsımın nesli”nde görür.

*Âsımın nesli.. diyordum ya... nesilmiş gerçek;
İşte çiğnetmedi nâmûsunu, çiğnetmeyecek,⁸*

diyen Akif’in, “Âsımın nesli” ile çizdiği “insan tipi”, Sezai Karakoç’un Akif’ten farklı bir üslûpla:

*Ekin ekilmeye mahsus
Yeni tohum atılmaya ait
Yeni insan doğsun için*

dediği, hayata bağlı, imân nûruyla yanan, ilim, irfan ve şecaat vasıflarıyla donanmış, Batının bilim ve tekniğine sahip, kazandığı temel değerlerini Allah’ın rızası yolunda, insan ve insanlık uğruna hasretmeyi nâmûs bilen, “yeni insan” tipiyle son derecede benzerlik gösterir.

Karakoç’ta insanı yücelten, insanlığa ebedî kurtuluş umudu bahşeden bu duyuş ve telakkiler, “İkinci Yeni” hareketinin diğer şairlerinde yoktur. Nitekim, Türk şiirinde “İkinci Yeni” adıyla adlandırılan edebî hareketin içinde bulunan Cemal Süreya’nın, hayata bakışında, dünya görüşü ve yaşantısının temelinde Freud ile Marx’ın bugün artık iflas etmiş fikirleri vardır. Mevcut nizama baş kaldıran, kök salmış gelenek ve törelere isyan eden bu fikirlerde, ideal insanı tanımayan, onun gerçeklerini görmezden gelen hakiki düşünceden kopmuş, inanç değerlerinden tamamen uzaklaşmış insan tipi vardır.⁹ Turgut Uyar; kadını, dolayısıyla da insanı ilahlaştırdığı şiirinde bir bakıma insanın gördüğü, duyduğu ve yaşadığı gerçeklere sırt çevirir. Melih Cevdet Anday; “tarihî maddecilik”, “tarihî tekâmül” fikriyle insanı manevî yapısından soyutlayıp, sadece maddî yapısıyla değerlendirirken, maddenin yeniden madde haline dönüşümünü “Mezarlık” adlı şiirinde:

*Bir gün biz de bu parka geleceğiz
Ahbap arkadaş omzunda
Ve dağlara, taşlara benzeyeceğiz
Öyle sessiz, öyle mânidar...¹⁰*

sözleriyle özetler. Şair, materyalist felsefenin esasını; dağ ve taş sembollerinden aldığı duyuşla ölümden sonra dağlara, taşlara benzeme, onlar gibi olma temayülleriyle ortaya koyar. Bu hareketin başka bir şairi İlhan Berk, Türk şiirine iyice yabancılaşmış tavrıyla, gelenekten gelen şiir anlayışını iç ve dış yapısıyla silip atmıştır. Ece Ayhan, toplumun dinî, ahlâkî değerlerine her fırsatta saldıran tutumuyla yine “İkinci Yeni” hareketinin temsilcileri arasında görülür.

Sezai Karakoç bu şiirinde; “*Yeni insan doğsun için / Toprak olsun*” diyerek, gelecek için arzuladığı, hayal ettiği medeniyet dünyasına, yepyeni bir yön ve şekil verecek “yeni insan” tipinin

⁶) Prof.Dr. Mehmet KAPLAN, *Şiir Tahlilleri Tanzimat’tan Cumhuriyete Kadar*, Bilmen Basımevi, İst. 1969, s.162

⁷) Mehmet Akif ERSOY, *Safahat*, s.443.

⁸) Mehmet Akif ERSOY, *Safahat*, s.426.

⁹) Mehmet KAPLAN, *Cumhuriyet Devri Türk Şiiri*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1975, s.276,279.

¹⁰) Rauf MUTLUAY, *Tanzimattan Günümüze Kadar Türk Şiiri*, Milliyet Yayınları, Temmuz 1973, s.363.

var olabilmesi için, eskiye ait varolanın tamamının toprak olmasını, kapalı bir üslûp özelliği içinde temel şart görüyor. Şair “Kapalı Çarşı” başlığını taşıyan şiirinde:

*Kapalı çarşı içerisinde
Açık ve keskin yumuşak ve güzel Kur'an sesleri
Kapalı çarşı içinde kapalı rüya çarşıları
Kapalı çarşı içinde öfke ve af çarşıları*

diyerek yine kapalı bir söyleyiş tarzıyla, kapalı çarşı içerisinde okunan ve insanın rûhuna inşirâh veren Kur'ân seslerinin kapalı çarşılar içerisinde taşmasını, bütün bir cihâna yayılmasını arzu eder. Özellikle aynı şiirdeki: “*Sen bana kapalı çarşı*” mısraı, mecazî bir anlam ile yüklenmiş tam anlaşılamayan “esrarlı bir âlem”in varlığını çağrıştırmaktadır. Bu mısraın anlam yönüne, Mehmet Kaplan da aynı zaviyeden yaklaşmaktadır.¹¹ Sezai Karakoç, tahlili üzerinde çalıştığımız şiirde:

*Mekke'ye Medine'ye Şam'a
Kudüs'e Bağdat'a İstanbul'a
Semerkand'a Taşkent'e Diyarbakir'e
Yetiş peygamber imdadı yetiş
Yetiş Allah'ın izniyle
Yetiştir erlerini
Diriliş bayraklarını taşıyan*

ifadeleriyle bir yandan yıkılıp yıkılan İslam coğrafyasının kısmî sınırlarına işaret ederken, bir yandan da “yeniden diriliş” esasının, ilâ-yı kelimetullah inanç ve idealinin duygulanışını dile getirir. Ancak; Karakoç’un bu yüce idealinin, bu sonsuz umudunun, bu derin ilham ve iştiyâkının önünü kesen, adına ise “Kapalı Çarşı” şiirinde:

“Tüylere içinde gelen yeni dünya”

dediği, ihtiraslar ve menfaatler üzerine kurulmuş bir madde medeniyeti vardır. Bu medeniyet insanın/ insanlığın yok oluşuna sebebiyet veren, insanı sosyal hayvan mesabesinde gören, onu bu statüde ele alan ve değerlendiren bir anlayışa sahiptir. Zirâ bu medeniyet, güzel bir istiare sanatıyla tüylü bir yaratık olarak tahayyül edilmiştir. Mehmet Akif’te aynı medeniyet için: “*Ulusun! Korkma nasıl böyle bir imânı boğar / Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar!..*” dememiş miydi?!.. Tahlilini yaptığımız şiirin birinci bölümünde, şairin, Allah’tan (cc) yok etmesini talep ettiği işte böyle köksüz, ruhsuz ve menfaat çatışmaları üzerine kurulan bir medeniyetin varlığıdır.

Karakoç, şiirin birinci bölümünde Allah’a yönelerek yaptığı samimi yakarışlarını, şiirin bütünlüğü içinde aynı ses tonu, aynı ahenk ve manâ derinliğiyle göstermiyor. Şiirin bedîî tefekkür yapısı, “dua”ya ilişkin ilham ve inanç çağrışımları üzerine kurulmuştur. Hâl böyleyken, birinci bölümde kendisini duanın teslimiyetine bırakan şair, ikinci bölüme girerken içinde bulunduğu dua ikliminden nasıl ve ne zaman sıyrıldığına farkına bile varmadan, “ah!” nidasıyla âlemlere rahmet olarak gönderilen Hz.Peygamberin eşiğine düşmüş, onun şefaet kapısına sığınmıştır.

*Ah yetiş çocukluğunda çobanlık eden
Yetiş toprağın yeni mayalanmasına
Yetiş mağaranın ışımaya
Yetiş ayı ikiye bölen parmaklarıyla
Yetiş büyük armağancım*

ifadeleriyle şair, hitabını doğrudan doğruya Hz. Peygambere (sav) yöneltir. Şiirin ikinci ve en uzun kısmını teşkil eden bu bölümde, yer yer dua hususiyetlerini taşıyan söyleyişlere rastlansa da bu

¹¹) Mehmet KAPLAN, **Cumhuriyet Devri Türk Şiiri**, Dergâh Yayınları, İkinci Baskı 1975,s.360.

bölüm, bütünüyle asr-ı saadet dönemine duyulan derin hasretin, Hz. Peygamberin engin şefaatine sığınma iştiyâkının dinmeyen feryâdıdır... Şair; “*Ah yetiş çocukluğunda çobanlık eden*”, “*Yetiş büyük armağancım*” gibi ifadelerinde, güzel ahlâkı tamamlamak üzere gönderilen Hz Muhammet (sav)’e olan sevgi ve hasret duygulanışını dile getirmekle kalmaz, ondan beklediği yardım isteğini “Yetiş!..” feryatlarıyla açıkça ortaya koyar. Zirâ, “yet-iş” değil de “yet-iş-tir” dilek kipini kullanarak, “*Ah!.. Yetiş(tir) çocukluğunda çobanlık eden(i)*”, “*Yetiş(tir) büyük armağancım(ı)*” deyip Allah(cc)’a yönelişi bu şekilde devam etmiş olsaydı, “dua” ağırlığı taşıyan bu şiirinin muhtevasında, yine duaya ait bir “anlam ve söyleyiş bütünlüğü” sağlanmış olacaktı. Şairin, şiirdeki bu yaklaşımı onun çoğu şiirlerinde kendisini açıkça ortaya koyar.

Esasen “dua”; hiçbir aracı olmaksızın insanın, yakınından daha yakın bir mesafedeki yaratıcısına dönmesi, hulûs-i kalp içinde onun, o hadsiz merhametine sığınması, ona yüreğini açıp yalvarması, talebini ona arz etmesi ve onun rahmetini ondan beklemesidir. Kişinin bizzat yaşadığı böyle bir vecd, heyecan ve teslimiyet hali içinde üçüncü bir kişi yahut kişiler yoktur. İnsan dua esnasında, o rahim ve rahman olan, o eşi ve benzeri bulunmayan, o sonsuz ve sınırsız merhamet sahibi yaratıcıyla baş başadır. Allah; A’râf Sûresi:7/55,56,205. âyetlerinde: “*Rabbimize için için yalvararak, başka nazarlardan uzak, gizlice dua edin. Gerçekten O, haddi aşanları hiç sevmez.*” ; “*Düzeltilmiş olan ülkeyi ifsat etmeyin. Hem endişe, hem de ümit ile O’na yalvarın. Muhakkak ki Allah’ın rahmeti iyi kimselere yakındır.*” ; “*Sabah ve akşam Rabbini, içinden yalvararak, ürpererek ve yüksek olmayan, kendin işitebileceğin bir sesle zikret, gafillerden olma!*”¹² buyurarak, duanın sınırlarını çizmiş, ölçüsünü ve mahiyetini açıkça bildirmiştir.

Karakoç, şiirin ikinci bölümünü Hz.Peygamberin (sav) örnek yaşantısına, onun mucizevî hayatına hasretmiştir. Şair:“*Yetiş kabaran yeni toprağa / Kur’an tohumunu ekmek için / Gül tohumlarını saç bize*” diyerek peygamberimizin şefaatine sığınmış; “*Yetiş her zaman diri olan varlığınla /Yetiş yak lambamızı /Yetiş aydınlat karanlığımızı / Yetiş yeşillendir çöllermizi* gibi derinden duyduğu ızdırabın feryâtları içinde, ondan manevî yardım talep etmiş, yeniden doğuşu ve kurtuluşu o “gül çağının” geri gelmesinde bulmuştur. Şair, Hz. Peygamberin (sav) her an diri olan varlığından, telmihler aracılığıyla kabaran yeni toprağa Kur’ân tohumlarını tekrar ekmesini; gönüllere gül tohumlarını saçmasını; aile sıcaklığını tekrar bulmamız, o birlik ve beraberliği yaşamamız amacıyla lambamızı yakmasını; cahiliye dönemini aratmayan asrın karanlığını, tekrar aydınlığa kavuşturmasını ister. Bu saf ve samimi isteklerde hiçbir beis yoktur. Ancak; Hier sûresinin 23. ayetinde: “*Ancak biz diriltiriz ve biz öldürürüz! Ve sonunda her şey bize vâris olur*” hükmüyle “yaşatan, öldüren ve dirilten” eşsiz kuvvet ve kudretin Allah olduğu bilinirken Karakoç: “*Yetiş dirilt insanımızı*” gibi bir sözü, Hz. Peygambere (sav) niçin yöneltmiştir?.. Gerçi, hemen akabinde gelen “*Seni sevenin ismiyle yetiş bize*” mısraındaki ifade, bu sözü mecaz san’atıyla kısmen hafifletse de bu ağırlığı ve sorumluluğu olan söze bir anlam vermenin zor olduğunu itiraf etmeliyim. Karakoç’un “Kapalı Çarşı” şiiri üzerinde inceleme yapan Prof. Dr. Mehmet Kaplan: “*Şairin tek bir şiirinin içinde dahi ne kadar üzerinde durulursa durulsun, aslî duyguya bağlanması imkânsız mısralar vardır.*”¹³ diyerek, bir bakıma Karakoç’un şiirindeki “dağınkıllık ve kapalılığın” yanında “anlamsızlık” unsurunun varlığına da işaret eder. Karakoç: “*Yetiştir bize / Günahlarımızı kül edecek ateş harmanını / Verim yağmuru insin ülkemize*” ifadelerinde Hz. Peygamber aracılığıyla, günahlarımızı silecek, ülkemize ve bütün insanlığa huzur, rahmet ve bereket getirecek o ilâhî yardımın gelmesini bekler.

“Ah!..” feryâdıyla başlanan bu bölümde, telmihler aracılığıyla; Hz Peygamberimizin (sav) çocukluğu; cahiliye döneminin karanlığından insanlığı aydınlığa çıkarışı; bütün zamanların ve mekânların ihtiyacına cevap verecek yepyeni bir düşünce ve inanç sistemini tebliğ ve telkin edişi; parmaklarıyla Ay’ı ikiye bölmeye ve diğer mucizeleri; İslâm’ın omurgası mesabesindeki imân akidelerini gönüllere işlemesi; birer armağan hükmünde olan oruç, namaz ibadetlerini inananlara ve insanlara duyuruşu; miraca gidişinde diğer peygamberlere imamlık yapması; Hz. Ali’yi yatağına

¹²⁾ Prof. Dr. Suat YILDIRIM, **Kur’ân-ı Hakîm’in Açıklamalı Meali**, Işık Yayınları, İst. , 2004, s.202. s.226.

¹³⁾ Mehmet KAPLAN, **Cumhuriyet Devri Türk Şiiri**, Dergah Yayınları, İstanbul, 1975, s.363,364.

yatırımdan sonra evinin çevresini saran müşriklerin gözlerine toprak serpererek kurtuluşu ve hicreti; tebliğ Meleği Hz. Cebrail'in, Miraçta / sidret'ül muntehada geçemediği makam ve merhâleleri geçişi; Kıyamet hakkında haber veriş; Kur'an'ın inanç, ibadet ve muamelata dayanan hükümlerini tebliğ ve telkini, bu bölümün önemli kısmını teşkil eder.

*Ah yetiş çocukluğunda çobanlık eden
 Yetiş toprağın yeni mayalanmasına
 Yetiş mağaranın ışımasına
 Yetiş ayı ikiye bölen parmaklarıyla
 Yetiş büyük armağancım
 Oruç armağancım namaz armağancım
 Yetiş uluların imamı
 Yetiş toprağın yeni doğuşuna
 İnsanın yeniden
 Dirilme süzülüşüne
 Yetiştir toprak saçan ellerini
 Tanrı gücünü görmeyen gözlere
 Saçtığın topraklardan yetiştir bize
 Ey gök yolcusu
 Yolculuğunda meleğin kanadı
 Mevsimi geçmiş bir gül yaprağı gibi kuruyan
 Yetiş bize kıyamet bildiricisi
 Kıyâmetteki sevinç muştucusu
 Yetiş kabaran yeni toprağa
 Kur'an tohumunu ekmek için
 Gül tohumlarını saç bize
 Gül bahçesi olan türbenden
 Ve komşun Tanrı evinden
 Ve sevgilin olan ve sevgilisi olduğun
 Diri diriltici olanın
 Acımasından bize
 Yetiş ayağının tozu olduğumuz peygamber
 Yetiş her zaman diri olan varlığınla
 Yetiş yak lambamızı
 Yetiş aydınlat karanlığımızı
 Yetiş yeşillendir çöllerimizi
 Yetiş dirilt insanımızı
 Seni sevenin ismiyle yetiş bize
 Yetiştir bizi
 Günahlarımızı kül edecek ateş harmanını
 Verim yağmuru insin ülkemize
 Mekke'ye Medine'ye Şam'a
 Kudüs'e Bağdat'a İstanbul'a
 Semerkand'a Taşkent'e Diyarbakir'e
 Yetiş peygamber imdadı yetiş
 Yetiş Allah'ın izniyle
 Yetiştir erlerini
 Diriliş bayraklarını taşıyan
 Şehit gömleklerini peşin giymiş
 Ateşten, sudan geçer gibi geçen
 Allah önünde her varı yok gören
 Dağların üstünde erip
 Kentlere şafaklar gibi ağan*

*Küçük askerlerini
Gül diksinler diye yeni topraklarına
İnsanın ta gönlüne
Yetiştir erenlerini*

diyen şair, Hz Peygamberimize yönelmiş, yüzünü ona dönmüş kalbini ona açmıştır. “Yetiş!...,Yetiş!...,Yetiş!...” çılgınlıklarında, Hz. Peygamberimizin sonsuz şefaatine sığınışın samimi iştiyâkı, dinmeyen coşkusu duyulurken; “*Yetiştir erlerini / Diriliş bayraklarını taşıyan / Gül diksinler diye yeni topraklarına / İnsanın ta gönlüne*” mısralarında ise o saadet dönemini arayışın sesi, nefesi duyulmaktadır. Söze ahenk, manâya derinlik kazandıran “Yetiş!.. nidâsının tekrarlarıyla yapılan tekrar san’atındaki muayyen ses dalgaları, merkezden başlayarak dışa doğru halkalar halinde sürekli genişleyen ve İslam coğrafyasını saran, hâtta bütün insanlığı kuşatan bir hususiyet gösterir. Kabaran yeni toprak bir anaya ve çocuğa benzetilerek istiare sanatı yapılırken, Hz. Peygamberin türbesi bir gül bahçesine benzetilmiştir. Edebiyatımızda “gül” bütün çiçeklerin şahı olup, Hz. Peygamberimizin remzi olarak kullanılır. “Tohum, ekmek, tohum saçmak, gül ve bahçe” kelimeleri arasında anlama dayalı güzel bir tenasüp sanatı yapılmıştır. Özellikle bu bölümde geçen: “*toprağın yeni mayalanması*”, “*mağaranın ışması*”, “*toprağın yeniden doğuşu*”, “*kabaran yeni toprak*”, “*Kur’an tohumunu ekmek*”, “*Gül tohumlarını saçmak*”, “*lambanın yakılması*”, “*karanlığın aydınlatılması*”, “*çöllerin yeşillenmesi*”, “*insanın diriltilmesi*”, “*verim yağmurunun inmesi*”, “*diriliş bayraklarının taşınması*”, “*şafakların ağması*”, “*Gülün dikilmesi*”, “*yeni topraklar*” gibi imajlar “yeniden doğuşun”, “yeniden oluşun” ve “yeniden dirilişin” sembolleri olarak kullanılmıştır. “*İnsanın yeniden Dirilme süzülüğü*”, “*kıyamet bildiricisi*”, “*Kıyâmetteki sevinç muştucusu*”, “*Diri diriltici olanın*”, “*her zaman diri olan varlık*”, hattâ “*Şehit gömleklerinin giyilmesi*”, şeklindeki ifadelerde kullanılan imajlar, mecaz ve telmihlerde yine “yeniden dirilişe” dayanan kuvvetli umudun, derin inancın ve duygu titreşimlerinin sesini, nefesini duyuyoruz. Allah (cc) Bakara;2/154. ayetinde şehitler için: “*Allah yolunda öldürülenlere (şehitlere) “ölüler” demeyin. Bilâkis onlar diridirler, lâkin siz onu hissedemez, anlayamazsınız*” kelâmıyla, şehitlerin ölü olamadıklarını müjdelemiştir. Karakoç’un çıkardığı “Diriliş” dergisi onun bu duygu çağrışımının, “yeniden dirilişe” ait derin inancının bir ifadesi değil midir?..

Tahlilini yaptığımız bu şiirin üçüncü ve son bölümü, tekrar Allah’a sığınışı, O’na içten yakarışı ifade eden iki kelimedenden ibarettir:

*Allah’ım
Amin*

Yukarıda da işaret ettiğimiz gibi Karakoç, şiirin birinci bölümünde; eskiye ait var olan ve yaşayan ne varsa hepsinin “yeniden doğması” için toprak olması hususunda, Allah’ın (cc) sonsuz ve sınırsız merhametine sığınıyor, O’na dua ediyor, münâcâta bulunuyor. İkinci bölümde, Allah’ın (cc) huzurunda iken dua esnasındaki o teslimiyet ve vecd halinden birden bire sıyrılarak, Hz. Peygambere dönüyor ve “yetiş” feryatlarıyla ona yalvarıyor. Karakoç’da, aniden ortaya çıkan bu ilhâm ve duygu değişikliği, şiirin bu bölümünü, münâcât olma hususiyetinden çıkararak “nâ’t”a yaklaştırıyor. Şiirin birinci bölümünde iliklerimize kadar duyduğumuz, ikinci bölümünde ise uzaklaştığımız Allah’a yöneltilen o içli, o dolu, o diri ve duru sesi, bu üçüncü bölümde tekrar açık ve aynı netlikte duyuyoruz. İnsanın ve insanlığın kurtuluşu için; “*Yeni insan doğsun için*” ve ebedî diriliş için, Allah’ım Amin!..

Rıfat ARAZ